

**STRŪNOS SOCIALINĖS GLOBOS NAMAI
(Kodas 190796562)**

TVIRTINU:

2014 m. _____ mėn. ____ d.

Strūnos socialinės globos namai

Direktorius: Petras Velička

Parašas _____

A.V.

Įsakymo Nr. _____

CIVILINĖS SAUGOS ĮVADINĖ INSTRUKCIJA

2014
Vilnius

I. BENDROJI DALIS

Civilinės saugos įvadinio instruktavimo paskirtis suteikti kiekvienam naujai įdarbintam darbuotojui, nepriklausomai nuo jo pareigybių, pirmines civilinės saugos žinias, supažindinti su jo teisėmis ir pareigomis civilinės saugos srityje, informuoti apie galimas ekstremaliąsias situacijas ir ekstremaliuosius įvykius, jų pasekmes, apsisaugojimo nuo jų būdus, bei priemones.

Civilinės saugos priemonės yra privalomos visoms valstybės valdymo institucijoms, savivaldybėms, įstaigoms, įmonėms, organizacijoms, ūkio subjektams ir visiems gyventojams.

Civilinės saugos organizavimo pagrindas - Lietuvos Respublikos Civilinės saugos įstatymas.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Civilinė sauga - Veikla, apimanti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų ir gyventojų pasirengimą ekstremalioms situacijoms, veiksmus joms gresiant ar susidarius, ekstremalių situacijų likvidavimą ir jų padarinių šalinimą.

Civilinės saugos sistema - Jos paskirtis prognozuoti galimas ekstremaliąsias situacijas, jų padarinių pobūdį ir mastą, perspėti gyventojus apie galimą ekstremaliąją situaciją, išlaikyti rimtį, išsaugoti žmonių gyvybę, sveikatą, turtą, apsaugoti aplinką nuo ekstremaliosios situacijos poveikio, sklandžiai ir operatyviai organizuoti ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir padarinių šalinimą.

Civilinės saugos subjektai – Valstybinės institucijos, ekstremaliųjų situacijų valdymo komisijos, savivaldybės, ūkio subjektai ir kitos organizacijos, kurių kompetencijai yra priskirta vykdyti pareigas civilinės saugos srityje.

Ekstremali situacija - padėtis, kuri atsiranda dėl gamtinio, techninio, ekologinio ar socialinio pobūdžio priežasčių ar karo veiksmų ir sąlygoja staigų bei didelį pavojų žmonių gyvybei ar sveikatai, turtui, gamtai arba žmonių žūtį, sužalojimą ar turtinius nuostolius.

Ekstremalus įvykis - nustatytus kriterijus pasiekęs ar viršijęs gamtinio, techninio, ekologinio ar socialinio pobūdžio įvykis, keliantis pavojų žmonėms, jų fiziologinėms ar socialinėms gyvenimo sąlygoms, turtui, ūkiui ir aplinkai.

Ekstremaliųjų situacijų valdymo planas - tai dokumentas, kuriuo nustatomi civilinės saugos sistemos subjektų veiksmai gresiant ar susidarius savivaldybės ar valstybės lygio ekstremaliosioms situacijoms ir organizuojant jų likvidavimą, padarinių šalinimą bei materialinių ir žmogiškųjų išteklių sutelkimą.

Rizika - tai tikimybė atsirasti nepageidaujamiems (ekstremaliems) įvykiams (situacijoms), kurie išprovokuoja arba gali sukelti žalingas pasekmes.

Gaisras - nekontroliuojamas degimas, per kurį sunaikinamos materialinės vertybės, nukenčia žmonės. Gaisras kyla nuo liepsnos šaltinio. Liepsnos šaltiniu gali būti: atvira ugnis, įkaitę elektros laidai, perkaitę elektros prietaisai, trumpas jungimas, elektros kontaktų kibirkščiavimas, žaibas, statinės elektros iškrova ir t.t. Kartais degios medžiagos užsiliepsnoja nuo trinties.

Cheminė avarija - tai nenumatytas, staigus įvykis pavojingame objekte arba pervežant pavojingus krovinius (sprogimas, gaisras, pavojingų medžiagų išsiliejimas į aplinką), sukiantis staigų arba uždelstą pavojų žmonėms ar aplinkai.

Radiacinė avarija - tai įvykis, kai, eksploatuojant įrengimus ar šaltinius, dėl įvairių priežasčių galima nenumatyta žmonių apšvita, viršijanti didžiausias jonizuojančios spinduliuotės (radiacijos) leistinas apšvitos dozes, bei aplinkos užteršimas radioaktyviomis medžiagomis.

Avarinė apšvita - tai jonizuojančios spinduliuotės srauto žalingas poveikis žmogui, įvykus radiacinei avarijai.

Išorinė apšvita susidaro, kai radioaktyvios medžiagos ar jų dalelės veikia žmogų, būdamos ore, iškritusios ant žemės paviršiaus ar nusėdusios ant žmogaus kūno paviršiaus.

Vidinė apšvita atsiranda, kai radioaktyvių medžiagų dalelės patenka į žmogaus organizmą kvėpuojant, arba vartojant radioaktyviomis medžiagomis užterštą maistą, vandenį.

Jodo profilaktika - tai jodo preparatų vartojimas, siekiant prisotinti organizmą stabilizuojančiu jodu.

Stichiniai ir katastrofiniai meteorologiniai reiškiniai - tai tokie nevaldomi gamtos jėgų sukelti reiškiniai, kurie savo intensyvumu, poveikio būdu, išplitimo zona ir trukme gali padaryti daug žalos ūkiui, turtui, sukelti pavojų žmogaus sveikatai ir gyvybei.

Pavojingas objektas - visa veiklos vykdytojo valdoma teritorija, kur viename ar keliuose įrenginiuose, įskaitant ir su jais susijusią infrastruktūrą ar veiklą, nuolat arba laikinai gaminama, perdirbama, laikoma, perkraunama, naudojama, sandėliuojama arba neutralizuojama viena arba kelios pavojingos medžiagos ar jų atliekos, kurių kiekis prilygsta nustatytiems šios medžiagos ribiniams kiekiams arba juos viršija. Prie pavojingų objektų taip pat priskiriami hidrotechniniai statiniai.

Pavojinga medžiaga - tai medžiaga (ar jų mišinys), kuri dėl savo cheminių, fizinių ar toksinių (nuodingų) savybių pati arba jungdamasi su kitomis kelia pavojų žmogaus sveikatai, gyvybei ar aplinkai.

Pasekmės (padariniai) - tai ekstremalaus įvykio (situacijos) žalingas poveikis žmogui, turtui, ūkinei veiklai ir aplinkai, išreikštas kokybiniais bei kiekybiniais rodikliais.

Epidemija - tai žmonėms pavojingų infekcinių ligų išplitimas tam tikroje teritorijoje. Įvertinimo rodiklis - sergančiųjų skaičius konkrečios teritorijos gyventojų skaičiaus atžvilgiu.

III. EKSTREMALIOS SITUACIJOS

Ekstremalieji įvykiai, kurie galėtų sukelti Lietuvos Respublikoje valstybės lygio ekstremaliąsias situacijas, yra šie:

Gamtinio pobūdžio - geologinis ir hidrometeorologinis (stichiniai, katastrofiniai meteorologiniai ir stichiniai, katastrofiniai hidrologiniai reiškiniai) reiškinys, įvykis, susijęs su ledo lytimis, ledų sangrūdomis, ledo laukais; žmonių ligos, vabzdžių antplūdis, gyvūnų ligos, augalų ligos ir kenkėjai, žuvų dusimas, laukinių žvėrių ir paukščių badas ir t.t.

Techninio pobūdžio - transporto įvykiai, susiję su jūros ar vidaus vandenių laivo naudojimu, aviacija, geležinkelių transporto ir automobilių kelių eismu ir įvykiais vežant pavojingą krovinį; įvykiai pramonėje ir energetikos sistemoje, hidrotechnikos statinio, komunalinių sistemų avarija ir ryšių paslaugų teikimo vartotojams sutrikimas ir t.t.

Ekologinio pobūdžio - aplinkos oro ir vandens užterštumas; dirvožemio, grunto užterštumas arba kitoks jam padarytas poveikis; tarša branduolinėmis ir (ar) radioaktyviosiomis medžiagomis ir naftos produktais ir t.t.

Socialinio pobūdžio - masinės riaušės ir neramumai, teroro aktai, įkaitų paėmimai, sporto aistruolių eisenos, blokados, provokacijos, diversijos, teroro aktai, o taip pat kariniai veiksmai mūsų šalyje ar kaimyninių valstybių teritorijose ir t.t.

Kita - žmonių sveikatos sutrikimai, panika, traumos, mirties atvejai dėl užsikrėtimo, apsinuodijimo ar fizinio poveikio, gaisro keliamas pavojus, užsidegimo ar degimo grėsmė, pavojingas radinys, pavojus sunaikinti kultūros vertybę arba kultūros vertybės sunaikinimas ir t.t.

Ekstremaliosios situacijos skirstomos į du lygius:

- savivaldybės lygio, kai padariniai šalinami savivaldybės teritorijoje esančiomis civilinės saugos sistemos pajėgomis ir šių padarinių išplitimo ribos neviršija trijų savivaldybių teritorijų ribų;
- valstybės lygio, kai padariniams šalinti panaudojamos pajėgos iš kelių savivaldybių, o padariniai išplitę daugiau nei trijose savivaldybėse.

IV. GYVENTOJŲ PERSPĖJIMAS IR INFORMAVIMAS

Gyventojų perspėjimo ir informavimo sistema - visuma organizacinių ir techninių priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti garsinio perspėjamojo civilinės saugos signalo davimą ir (ar) informacijos apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją, galimus padarinius, jų šalinimo priemones ir apsisaugojimo nuo ekstremaliosios situacijos būdus perdavimą gyventojams, valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, kitoms įstaigoms ir ūkio subjektams.

Susidarius ekstremaliai situacijai labai svarbu kuo skubiau informuoti gyventojus apie kilusią grėsmę.

Informavimo sistemos priemonės:

- elektros sirenos;
- valstybinis ir teritorinis radijas, televizija ir kitos žiniasklaidos priemonės;
- spec. automobiliai su garso stiprinimo - perdavimo įranga;
- ūkio subjektuose naudojamos garsinės - signalinės priemonės;
- transporto priemonių garsinės - signalinės priemonės;
- telefoninio bei radijo ryšio priemonės;
- pasiuntiniai.

Įmonėje naudojamos informavimo priemonės nelaimės atveju:

- priešgaisrinės signalizacijos sirenos;
- telefoninio ryšio priemonės;
- pasiuntiniai;

Informavimo priemonių naudojimas:

- 1) Pvz.: Įmonės darbuotojas užfiksavęs nelaimės atvejį, keliantį pavojų pastate esantiems darbuotojams, lankytojams ar kitiems žmonėms, juda link evakavimo plane nurodytos vietos, kurioje yra priešgaisrinės signalizacijos rankinio paleidimo mygtukas ir jį įjungia.
- 2) Pvz.: Nelaimės atveju įmonės darbuotojai, bei atsakingas personalas apie nelaime informuojami pastate esančiais stacionariais telefonais, taip pat naudojami asmeniniai mobilieji telefonai.
- 3) Į pastato antrą aukštą siunčiami pasiuntiniai, kurie privalo informuoti ten esančius žmones, apie kilusią pavojingą situaciją.

V. CIVILINĖS SAUGOS SIGNALAI

Yra nustatyti ir patvirtinti aštuoni civilinės saugos perspėjimo signalai, kurie galioja visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje:

Dėmesio visiems!

Tai pagrindinis perspėjamasis garsinis civilinės saugos signalas, kuris skelbiamas, įjungiant gamyklų, įmonių, laivų, garvežių, specialiųjų mašinų garsinius signalus, centralizuoto bei vietinio valdymo elektros sirenas. Atsižvelgiant į įvykio mastą, signalą gali perduoti ūkio subjekto vadovas, miesto ir rajono savivaldybės administracijos direktorius, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – PAGD), Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Šį signalą lydi kitas signalas, kuris persėja apie konkretų pavojų.

Radiacinis pavojus!

Šis signalas skelbiamas, kilus tiesioginei vietovės radioaktyviojo užteršimo grėsmei arba nustačius tokį užteršimą. Taip gali atsitikti, įvykus bendrajai atominės elektrinės avarijai arba kitokios kilmės radiacinėms ir branduolinėms avarijoms. Signalo tekstas ir konkretūs nurodymai skelbiami panaudojant perspėjimo sistemą, ryšių priemones, radiją ir televiziją savivaldybių arba PAGD sprendimu.

Cheminis pavojus!

Signalas skelbiamas, kilus tiesioginei cheminio užteršimo grėsmei arba nustačius vietovės užteršimą pavojingomis cheminėmis medžiagomis, įvykus pramoninei avarijai ar nelaimiui su pavojingomis medžiagomis. Atsižvelgiant į pavojaus mastą, skelbiamas pavojingų objektų vadovų, savivaldybių ar PAGD sprendimu.

Uragano pavojus!

Toks signalas skelbiamas, artėjant katastrofiniam meteorologiniam reiškiniui, kuris gali sukelti ypatingą pavojų. Kartu su reikalinga informacija signalas perduodamas iš anksto per visuomenės informavimo priemones. Skelbiamas Hidrometeorologijos tarnybos sprendimu.

Potvynio pavojus!

Šis signalas skelbiamas, kilus tiesioginei potvynio grėsmei polaidžio ar intensyvių liūčių metu, pakilus upių vandens lygiui ir pasiekus stichinio vandens lygio kriterijus, nustatytus Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Skelbiamas apskričių viršininkų, savivaldybių administracijos direktorių ir PAGD sprendimu per visuomenės informavimo priemones kartu su reikalinga informacija.

Katastrofinis užtvindymas!

Tai vietinės reikšmės signalas, kuris gali būti skelbiamas dėl galimos avarijos Kauno hidroelektrinėje. Jis skelbiamas Kauno miesto, Kauno, Šakių, Jurbarko ir Šilutės rajonų gyventojams, nes jiems gresia tiesioginis užtvindymo pavojus. Signalas skelbiamas Kauno apskrities viršininko administracijos sprendimu.

Oro pavojus!

Skelbiamas visiems gyventojams, kai kyla tiesioginė priešo užpuolimo grėsmė. Signalas skelbiamas visomis informavimo ir ryšių priemonėmis. Jis gali būti paskelbtas tik Krašto apsaugos ministerijos sprendimu.

Oro pavojaus atšaukimas!

Skelbiamas Krašto apsaugos ministerijos sprendimu per visuomenės informavimo priemones, praėjus tiesioginei priešo užpuolimo grėsmei ar pasibaigus antpuoliui.

VI. GYVENTOJŲ APSAUGOS PRIEMONĖS

Apsaugos priemonės - tai visuma asmeninių, kolektyvinių, administracinių priemonių, kurių tikslas užkirsti ar sumažinti žalingą ekstremalios situacijos poveikį žmogui, ūkiui, turtui ir aplinkai.

Individualiosios apsaugos priemonės (IAP)

Individualiosios apsaugos priemonės (IAP) skirtos individualiai žmonių apsaugai nuo nuodingų, radioaktyvių ir biologinių medžiagų neigiamo poveikio. Jos skirstomos į kvėpavimo takų apsaugos ir odos apsaugos priemones. Kvėpavimo takų apsaugos priemonės yra izoliuojančios ir filtruojančios. Izoliuojančios priemonės naudoja švarų suspaustą ar žarna paduodamą iš kitos patalpos orą ar deguonį. Naudojant filtruojančias dujokaukes, įkvepiamas oras yra išvalomas (filtruojamas) filtruojančiose dėžutėse. Šios priemonės, naudojamos tik tada, kai aplinkos ore yra ne mažiau, kaip 18% deguonies.. Odos apsaugai skirti įvairūs izoliuojantys kostiumai bei avalynė, bet dalinai apsaugo ir drabužiai, o ypač iš drėgmei nelaidaus audinio.

Kolektyvinės apsaugos priemonės

Kolektyvinės apsaugos priemonės - tai specialūs statiniai (tipinės slėptuvės), o taip pat kiti statiniai (gyvenamos ir darbo patalpos, rūšiai, požeminės perėjos, tuneliai ir pan.), kurie gali būti naudojami žmonių apsaugai atitinkamai juos paruošus. Lietuvoje yra 4 tipų slėptuvės saugančios nuo: radiacijos (SJ), nuo cheminių medžiagų ir radiacijos (SJCh), nuo radiacijos ir griūčių (SJG), nuo radiacijos bei cheminių medžiagų ir griūčių (SJChG) poveikio. Slėptuvėse nerekomenduojama slėptis ilgiau kaip 2 paras.

Gyventojai gali slėptis ir savo namuose, rūsiuose, prieš tai užsandarinus patalpas: užkamšius ventiliacines angas, langus ir duris apklijavus lipnia juoste.

Šiai apsaugos priemonių grupei priskiriamas gyventojų **perspėjimas - informavimas ir evakavimas**.

Administracinės apsaugos priemonės

Administracinės apsaugos priemonės - tai karantinas, gydymas ir vakcinacija, aplinkos nukenksminimas.

Slėptuvės. Objekte yra numatytos kolektyvinės apsaugos patalpos. Pastatą sudaro du korpusai po kuriais įrengti rūšiai ir esant ekstremaliai situacijai juose galėtų pasislėpti žmonės.

Rūšys. Rūšius sudaro keletas patalpų, iš jų trys, didžiausios, būtų naudojamos žmonių apsaugai.

Judėjimo į slėptuvę tvarka. Gavus informaciją apie pavojų ir įstaigos vadovui nurodžius likti darbo patalpose, judėjimas į kolektyvinės apsaugos patalpą vykdomas sekančia tvarka: žmonės esantys antrame pastato aukšte, juda link artimiausios laiptinės, kurioje kaba evakavimosi planas ir toliau vadovaujasi jame numatyta evakavimosi tvarka, juda pirmo aukšto link. Žmonės esantys pirmame aukšte privalo kuo skubiau surasti evakavimo planą, arba atsakingą žmogų, kuris vadovauja žmonių paskirstymui ir judėjimui pastate. Evakavimo plane, arba atsakingam asmeniui nurodžius laiptinę vedančią į rūšį, žmonės ramiai, nesudarant grūsčių juda link jos. Pasiekus rūšį, atsakingas žmogus paskirsto žmones po patalpas, taip, kad žmonių pasiskirstymas būtų kuo tolygesnis.

Slėptuvės paruošimas. Atsakingas už civilinę saugą darbuotojas, duoda signalą slėptuvės, šiuo atveju rūšio, užsandaritimui. Medžiagos skiautėmis, drabužiais, bei kitomis patalpoje esančiomis priemonėmis turi būti užsandarintos orlaidės, langai, ventiliacijos angos, bei durys, per kurias nėra žmonių judėjimo. Paskutiniam žmogui pasiekus slėptuvę, atsakingas žmogus pats užsadarina, arba paveda kitam žmogui užsadarinti, pagrindines duris.

VII. EKSTREMALIŲ SITUACIJŲ GALIMOS PASEKMĖS IR DARBUOTOJŲ VEIKSMAI

Pavojai nustatomi vadovaujantis moksliniais, statistiniais, istoriniais duomenimis, specialistų ir ekspertų vertinimais, Lietuvos ir kitų šalių patirtimi, analizuojamos aplinkos apžiūros, įvykių modeliavimu.

Rengiant galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizę vadovautasi Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie VRM direktoriaus 2011-06-02 įsakymu Nr. 1-189 „Dėl galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės atlikimo rekomendacijų patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 70-3360), Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2011-08-24 nutarimu Nr.988 patvirtintais „Ekstremalių įvykių kriterijais“ (Žin., 2011, Nr. 107-5059) reikalavimais.

Galimi pavojai	Bendras rizikos	
	vertinimo balai	Galimo pavojaus tikimybės lygis
Uraganas	4	didelė tikimybė
Gaisrai miškų ar pramonės objektuose, įstaigose	5	labai didelė tikimybė
Pavojingos užkrečiamosios ligos	5	labai didelė tikimybė
Tarša radioaktyviosiomis medžiagomis, pavojingas radioaktyvus radinys ir kitos radiologinės avarijos ir įvykiai	4	didelė tikimybė

Branduolinės avarijos	3	didelė tikimybė
Sabotažas, diversija	4	didelė tikimybė
Teroristiniai išpuoliai	4	didelė tikimybė
Žemės drebėjimas	2	maža tikimybė

Darbuotojai yra specialiai apmokyti objekte rengiamų incidento lokalizavimo funkcinių pratybų metu.

1. Gaisras

Tai viena iš dažniausiai pasikartojančių ekstremalių situacijų mūsų šalyje. Pagrindiniai gaisro įvertinimo kriterijai - jo intensyvumas, mastas ir plitimo greitis.

Atmintina, kad gaisro plitimo aukštyn greitis matuojamas sekundėmis, horizontalia plokštuma - minutėmis, o žemyn - dešimtimis minučių.

Pagrindiniai padariniai:

- žalojantis poveikis žmonėms bei materialinėms vertybėms;
- nestabdomas gali išplisti.

Pavojingi veiksniai:

- aukšta temperatūra ir liepsna;
- degimo produktai (dūmai) ir deguonies stygius.

Dažniausiai gaisrų metu žmonės žūsta apsinuodiję dūmais.

Veiksmai:

Pastebėjus gaisrą, skubiai pranešti priešgaisrinei gelbėjimo tarnybai bendruoju pagalbos telefonu 112 arba 01 ir elgtis įmonės priešgaisrinėje instrukcijoje nurodoma tvarka.

2. Cheminė avarija

Šios ekstremalios situacijos atveju formuojasi nuodingas debesis (šleifas), kuris slinkdamas pavėjui kelia tiesioginę grėsmę į jį patekusių žmonių sveikatai ir gyvybei. Didžiausią pavojų kelia dujinį būvį (suspaustos dujos) turinčios ar aplinkoje intensyviai garuojančios (amoniakas, chloras ir kt.) nuodingos medžiagos. Šis pavojus darbuotojams gali kilti įvykus transporto avarijai, įmonių, naudojančių chemines medžiagas ir esančiai šalia objekto, avarijai, pervežant pavojingus krovinius. Numatomi pavojingi objektai, esantys šalia pastato:

Įmonės, savo veikloje naudojančios pavojingus cheminius junginius:

Atstumas iki pavojingo objekto	Statusas
0 - 100 metrų	nėra
100 - 500 metrų	nėra
500 – 1500 metrų	nėra
1500 – 5000 metrų	nėra
5000 ir daugiau	yra

Keliai, kuriais gali būti gabenami pavojingi kroviniai, arba įvykti kitos didelio masto avarijos:

Atstumas iki pavojingo objekto	Statusas
0 - 100 metrų	nėra
100 - 500 metrų	nėra
500 – 1500 metrų	nėra
1500 ir daugiau	yra

Geležinkelis, kuriuo gali būti gabenami pavojingi kroviniai, arba įvykti kitos didelio masto avarijos:

Atstumas iki pavojingo objekto	Statusas
0 - 100 metrų	nėra
100 - 500 metrų	nėra
500 – 1500 metrų	nėra
1500 – 5000 metrų	nėra
5000 ir daugiau	yra

Pagrindiniai padariniai:

- aplinkoje formuojasi nuodingas debesis, kuris gali apimti dideles teritorijas;
- žmonių apsinuodijimas;
- aplinkos užteršimas;
- žalingas poveikis turimai technologinei įrangai bei kitoms materialinėms vertybėms;
- galimas sproginimas ar užsiliepsnojimas.

Pavojingi veiksniai:

- deguonies stygius;
- žalojantis cheminės medžiagos poveikis;
- sproginimo banga;
- sveikatos sutrikimai.

Tiesioginis pavojus dėl šalia esančių objektų, galinčių sukelti cheminę ekstremalią situaciją:

Tiek įstaigos teritorijoje, tiek artimoje aplinkoje nėra nurodoma pavojingų objektų, kurie galėtų sukelti tiesioginį pavojų personalo, ar objekto lankytojų saugumui. Cheminio pavojaus veiksniai nurodomi atsižvelgiant į platesniame spindulyje esančių objektų galimai keliamą grėsmę.

Išgirdus cheminio pavojaus signalą, rekomenduojama vadovautis sekančiais veiksmais.

Veiksmai:

- Išgirdus sirenų gausmą ar sutartinį įmonės pavojaus signalą, nutraukti darbą ir vykdyti vadovo nurodymus;
- Apie pavojų perspėti savo kolegas;
- Išjungti elektros energiją, užsukti vandenį, dujas, uždaryti langus bei ventiliacijos angas;
- Užsidėti asmeninės apsaugos priemones;
- Slėptis slėptuvėje ar kitose apsaugai numatytose ir pritaikytose patalpose;
- Gavus vadovo nurodymą evakuotis, įmonės teritoriją palikti vadovaujantis evakuacijos plane nurodyta tvarka bei kryptimis, o už jos - kuo greičiau išeiti iš užterštos zonos, einant statmenai vėjo kryptčiai;
- Gavus nurodymą likti darbo patalpose, skubiai jas užsandarinti (uždaryti langus, ventiliacijos angas, duris);
- Pajutus apsinuodijimo požymius (pykinimą, galvos svaigimą, dusulio priepuolius, koordinacijos sutrikimus ar pan.) kreiptis pagalbos į medikus.

3. Radioaktyvus užteršimas

Žmogų nuolat veikia gamtinė jonizuojanti spinduliuotė (radiacija). Radiacijos poveikio mes nejaučiame, negirdime, neužuodžiame, bet jos poveikis gyviems organizmams yra labai didelis. Gamtinės radiacijos poveikis gyviems organizmams laikomas nekenksmingu, bet dėl žmogaus veiklos bei avarijų į aplinką gali patekti daugiau radioaktyvių medžiagų. Radiacijos pavojus gali kilti įvykus avarijai Ignalinos atominėje elektrinėje, kaimyninių šalių atominėse elektrinėse bei įvykus avarijai pervežant radioaktyvias medžiagas.

Pagrindiniai padariniai:

- išorinė ir vidinė organizmo apšvita;
- radioaktyvus teritorijos užteršimas;
- turimos technologinės įrangos bei kitų materialinių vertybių užteršimas radionuklidais;
- maisto produktų ir geriamo vandens užteršimas.

Pavojingi veiksniai:

- žalojantis jonizuojančios spinduliuotės poveikis.

Veiksmai:

- išgirdus sirenų gausmą ar sutartinį įmonės pavojaus signalą nutraukti darbą ir vykdyti vadovo nurodymus, o esant galimybei įsijungti radiją (stotis "Pūkas" 72,22 MHz ir 107,6 MHz);
- apie pavojų perspėti savo kolegas bei kitus sutiktus žmones;
- išjungti elektros energiją, užsukti vandenį, dujas, uždaryti langus bei ventiliacijos angas;
- pasiimti asmeninės apsaugos priemones;
- slėptis slėptuvėse, o jei jų neturite galima pasislėpti mūriniuose pastatuose ir jų rūsiuose, užkamšant ventiliacines angas, durų ir langų plyšius.

4. Pavojingi hidrometeorologiniai reiškiniai

Dažniausiai pasikartojantys pavojingi hidrometeorologiniai reiškiniai yra stiprus vėjas (uraganas, viesulas), lijdra, liūtys, potvyniai, tirštas rūkas, miškų bei durpynų gaisrai ir pan. Šių ekstremalių situacijų valdyti negalima, tačiau galima nuspėti jų susidarymą, numatyti jų pobūdį, mastą, intensyvumą, kryptį. Todėl pranešimas apie artėjančią stichinę grėsmę dažniausiai skelbiamas per visuomenės informavimo priemones (radiją, televiziją) ir spaudą.

Galimi hidrometeorologiniai reiškiniai:

Atsižvelgiant į objekto geografinę padėtį numatomu reiškinų vertinimo lentelė.

Reiškinys	Galimo pavojaus tikimybės (T) įvertinimas	Galimo pavojaus tikimybės lygis	Vertinimo balai
Stiprus vėjas (uraganas, viesulas)	Gali įvykti dažniau negu kartą per metus	labai didelė tikimybė	5
Lijdra, liūtys	Gali įvykti dažniau negu kartą per metus	labai didelė tikimybė	5
Potvyniai	Gali įvykti kartą per 10–50 metų	vidutinė tikimybė	3
Tirštas rūkas	Gali įvykti dažniau negu kartą per metus	labai didelė tikimybė	5

miškų bei durpynų gaisrai	Gali įvykti dažniau negu kartą per metus	labai didelė tikimybė	5
---------------------------	--	-----------------------	---

Pagrindiniai padariniai:

- kitų sudėtingų situacijų (gaisrai, sproginiai, užtvindymai, avarijos gamyboje, transporte bei komunaliniuose tinkluose ir pan.) išprovokavimas;
- pastatų sugriovimas ar sugadinimas;
- žmonių sužalojimai ar net žūtys;
- apsunkintos ar neįmanomos transporto judėjimo sąlygos;
- elektros energijos, vandens, šilumos, dujų tiekimo sutrikimai;
- ryšio paslaugų teikimo sutrikimai.

Pavojingi veiksniai:

- reiškinio griaujamoji jėga (stiprus vėjas, potvynio vanduo, žaibai);
- griūnantys medžiai, statiniai, krentantys daiktai;
- žema ar aukšta temperatūra;
- pablogėjęs matomumas ir pan.

Veiksmai

- išgirdus pranešimą informuoti savo vadovus, pavaldinius, bendradarbius;
- atšaukti išvykas į gamtą, turistines keliones į tą regioną, kur prognozuojamas stichinis reiškinys bei skubiai pranešti jau išvykusiems;
- nutraukti darbus aukštumose (ant stogų bei aukštuminių konstrukcijų, sustabdyti krovos darbus ir pan.)
- vadovui nurodžius, dėl galimų el. energijos tiekimo trukdžių, nutraukti darbus įmonėse ir įstaigose;
- paliekant darbovietę įsitikinti ar patikimai uždaryti langai, orlaidės, durys.
Reiškiniui praėjus, būtina įsitikinti ar nėra padarytų nuostolių, o jei yra - atlikti įvertinimą, duomenis pateikti savivaldybės civilinės saugos darbuotojui.

5. Žemės drebėjimas

Pagrindiniai padariniai:

- žalojantis poveikis žmonėms ir materialinėms vertybėms;
- reiškinys nuspėjamas ir neprognozuojamas.

Pavojingi veiksniai:

- reiškinio griaujamoji jėga (žemės paviršiaus svyravimas);
- griūnantys statiniai, medžiai, krentantys daiktai.

Veiksmai:

- Saugiausia žemės drebėjimo metu paprastai būna lauke, nuošalioje vietoje, kur nėra medžių, elektros laidų, stulpų ir pan. Todėl, pajutus žemės drebėjimo požymius, kuo skubiausiai išėikite iš pastato.
- Jei žemės drebėjimas jus užklupo daugiaaukščiame pastate, likite viduje: rekomenduojama slėptis tarpduriuose, po tvirtais stalais. Koridorius būna saugiausia vieta, o virtuvė ir garažas yra nesaugiausios vietos.
- Jei visgi nusprendėte išėiti, nesinaudokite liftais, stenkitės išvengti spūsčių.
- Stenkitės išvengti krentančių plytų, tinko, šukių ir pan.
- Išlikite ramūs ir stenkitės nuraminti kitus.

- Sugriuvus pastatui:
įsitikinkite ar nėra sužeistųjų. Jei jų yra, suteikite pirmąją pagalbą ir iškvieskite medikus;
įsitikinkite ar nekilo gaisras, patikrinkite vandens, dujų ir elektros tiekimo linijas. Jei tai pasitvirtina, iškvieskite avarines tarnybas;
vykdyskite gelbėjimo darbų vadovo nurodymus;
jei turite galimybių, sutvirtinkite nestabilias konstrukcijas.
- Būkite pasirengę pakartotiniams smūgiams, numatykite, kur galėsite pasislėpti jų metu:
žinokite visus įmanomus išėjimus iš savo namų arba darbo vietos. Susipažinkite su išėjimais, kuriais bus galima naudotis ekstremalios situacijos atveju;
žinokite, kur yra vandens, dujų ir elektros išjungimo sklendės ir kirtikliai.

6. Kitos ekstremalios situacijos

Epidemijų - epizootijų atvejais būtina griežtai laikytis karantino, observacijos ar kitų Visuomenės sveikatos centro, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos įvestų apribojimų bei asmens higienos reikalavimų.

Aptikus pavojingus radinius (sprogmenis, chemines, radioaktyvias medžiagas) neliesiti jų, neleisti jų liesti kitiems, skubiai pranešti vadovui bei spec. tarnyboms.

AMOK – vis labiau pasaulyje plintantis smurto reiškinys, apibrėžiamas kaip kitų asmenų išprovokuotas, savaime susiformavęs, mirtinai pavojingas destruktivus elgesys.

Ką daryti AMOK situacijos metu:

- Saugiai informuoti aplinkinius apie susidariusią pavojingą situaciją.
- Jei yra galimybė evakuoti mokinius, bei kitus žmones per evakuacijos išėjimus.
- Nesant galimybės evakuotis, surinkti mokinius ir suradus saugią patalpą, užsibarikaduoti (užrakinti ir užremti duris patalpoje esančiais baldais), tai atlikus gultis ant žemės.
- Skambinti 112, pranešti apie susidariusią situaciją ir išklaudyti pareigūnų nurodymus.

VIII. EVAKUACIJOS TVARKA

Jeigu gyventojams iškyla realus pavojus tam, kad būtų išsaugota žmonių gyvybė bei sveikata, priimamas sprendimas evakuoti gyventojus iš teritorijų, kuriose pavojinga gyventi ir dirbti. Paskelbus evakavimo pradžią, gyventojai, kurie turi galimybę evakuotis savarankiškai, išklausę informaciją apie evakavimą per visuomenės informavimo priemones, evakuojasi nuosavomis transporto priemonėmis. Gyventojai, kurie tokios galimybės neturi, evakuojami savivaldybės transporto priemonėmis. Gyventojų evakavimą savivaldybėje organizuoja gyventojų evakavimo ir priėmimo komisija, Gyventojų evakavimui organizuoti savivaldybėje įkuriama gyventojų surinkimo, tarpiniai gyventojų evakavimo ir gyventojų priėmimo punktai.

Atsižvelgiant į ekstremalios situacijos mastą ir pavojų gyventojams, sprendimus dėl gyventojų evakavimo priima apskričių viršininkai, rajonų (miestų) savivaldybių administracijų direktoriai ir **ūkio subjektų vadovai**, o atskirais atvejais sprendimą dėl skubaus žmonių iškeldinimo iš ekstremalaus įvykio židinio priima Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos, rajono (miesto) savivaldybės priešgaisrinės tarnybos ir policijos pareigūnai.

Iš įmonės, įstaigos patalpų darbuotojai evakuojami iš anksto nustatyta ir įmonės vadovo patvirtinta tvarka: gavus nurodymą evakuotis visi darbuotojai pasiima asmeninius daiktus, uždaro langus, orlaides, ventiliacijos angas, išjungia elektrinius prietaisus, užsuka vandenį, dujas ir nustatytais maršrutais (pagal priešgaisrinės saugos evakuacijos planus) organizuotai išeina į iš anksto nurodytas susirinkimo vietas (punktus). Padalinio vadovas ar kitas paskirtas asmuo, palikdamas patalpas, privalo įsitikinti ar visi

darbuotojai išėjo. Iš susirinkimo punktų, darbuotojai pėsčiomis ar specialiai tam skirtu transportu vyksta į nepavojingą vietą.

Civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos institucijos žmonių evakavimą organizuoja šiais būdais:

Pagal gyvenamąją vietą – evakavimas organizuojamas pagal gyvenamąją vietą, per žmonių surinkimo punktus arba tiesiai iš gyvenamųjų vietų bei slėptuvių.

Pagal darbo vietą – evakavimas organizuojamas pagal darbo vietą, vadovaujantis ūkio subjektų sudarytais evakavimo planais.

Pagal gyvenamąją ir darbo vietas – evakavimas organizuojamas teritoriniu principu.

Atsižvelgiant į ekstremalios situacijos mastą, žmonių evakavimas gali būti:

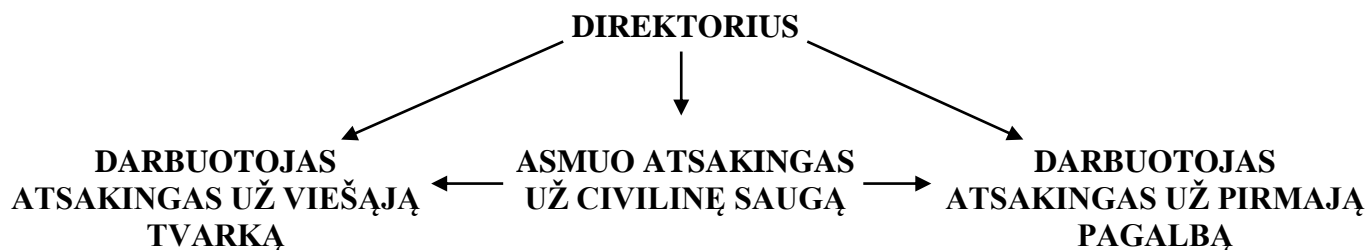
Laikinas – žmonių evakavimas iš jų gyvenamųjų ir (arba) darbo vietų iki trumpalaikių teritorijos švarinimo darbų pabaigos.

Ilgalaikis – žmonių evakavimas, suteikiant jiems laikinas gyvenamąsias vietas, kai atliekami ilgai trunkantys teritorijos švarinimo darbai.

Negrižtamasis – žmonių evakavimas, kai užterštoje teritorijoje (gyvenamosiose patalpose) negali būti atlikti būtini švarinimo darbai arba juos atlikti kainuoja brangiau nei apgyvendinti žmones naujoje vietoje, arba jei gyvenamosios patalpos neatitinka reikalavimų ir netinkamos gyventi.

IX. CIVILINĖS SAUGOS VALDYMAS ĮSTAIGOJE

Struktūrinė įstaigos civilinės saugos valdymo schema:

Įstaigos darbuotojai atsakingi už civilinę saugą:

Atsakomybė	Pareigos	Vardas, Pavardė	Kontaktai
Įstaigos vadovas	Direktorius	Petras Velička	8 387 48610
Asmuo atsakingas už civilinę saugą	Direktorius	Petras Velička	8 387 48610
Asmuo atsakingas už viešą tvarką ekstremaliosios situacijos metu	Vyr. socialinė darbuotoja	Rimutė Petrovič	8 387 48 618
Asmuo atsakingas už pirmosios pagalbos suteikimą	Vyr. slaugytoja	Liudmila Diatlovskaja	8 387 48 618

Atsakingų asmenų pareigos ir funkcijos:

Direktorius – žmogus įstaigoje atsakingas už civilinę saugą, išskyrus tuos atvejus, kada įsakymo pagrindu yra priskirtas kitas įmonės darbuotojas. Pagrindinės direktoriaus funkcijos ir pareigos – priimti sprendimus, nustatyti jų įgyvendinimo tvarką ekstremaliųjų situacijų metu, palaikyti ryšį su civilinės saugos pareigūnais.

Asmuo atsakingas už civilinę saugą – įsakymo pagrindu priskirtas žmogus rūpintis civiline sauga įmonėje. Pagrindinės jo funkcijos, pavaduoti direktorių civilinės saugos klausimais, vykdyti tiesioginius jo nurodymus, organizuoti įmonėje civilinės saugos prevenciją, aktyviai dalyvauti ekstremaliosios situacijos atveju organizuojant darbuotojų apsaugą.

Asmuo atsakingas už viešąją tvarką – pagrindinė jo paskirtis išlaikyti rimtą ekstremaliosios situacijos metu, kuruoti žmonių paskirstymą evakuacijos metu judant iš objekto į iš anksto numatytas vietas, koordinuoti žmonių pasiskirstymą slėptuvėje.

Asmuo atsakingas už pirmąją pagalbą – pagrindinė jo funkcija suteikti pirmąją pagalbą nukentėjusiems asmenims ekstremaliosios situacijos metu.

Atsakingų darbuotojų iškviatimo darbo - nedarbo metu tvarka:

Ekstremaliosios situacijos metu, darbo valandomis, atsakingi asmenys yra informuojami žodiniu būdu, vidiniais stacionariais telefonais, arba mobiliaisiais telefonais.

Nedarbo metu atsakingų asmenų informavimas vyksta per asmeninius mobiliuosius telefonus.

Atsakingų asmenų kontaktai informacijai nedarbo metu:

Atsakingas asmuo: vardas, pavardė	Asmeninis mobiliojo telefono numeris
Petras Velička	8 686 08433
Rimutė Petrovič	8 620 63548
Liudmila Diatlovskaja	8 625 59007

X. GYVENTOJŲ TEISĖS IR PAREIGOS CIVILINĖS SAUGOS SRITYJE

Lietuvos Respublikos gyventojų teisės civilinės saugos srityje

Lietuvos Respublikos gyventojai ekstremalių situacijų ar jų pavojaus atvejais turi teisę į gyvybės ir sveikatos apsaugą, materialinę ir finansinę paramą, taip pat gauti informaciją apie galimą pavojų.

Lietuvos Respublikos gyventojų pareigos civilinės saugos srityje

Lietuvos Respublikos gyventojai turi:

- laikytis civilinę saugą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų;
- žinoti civilinės saugos signalus ir mokėti elgtis juos išgirdus;
- pranešti civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos tarnyboms apie susidariusią ekstremalią situaciją arba šios situacijos grėsmę;
- vykdyti civilinės saugos pareigūnų nurodymus ir aktyviai dalyvauti likviduojant ekstremalių įvykių sukeltus padarinius.

Asmenys, pažeidę civilinės saugos įstatymo reikalavimus, atsako įstatymų nustatyta tvarka.